

Denetmenlerin Etik Dışı Davranışlarının Betimlenmesi

Doç.Dr.Ali Sabancı
Akdeniz Üniversitesi-Türkiye
alisabanci@akdeniz.edu.tr

Öğretmen. Esra Yücel (M.A.)
Milli Eğitim Bakanlığı-Türkiye
esrayucel02@gmail.com

Özet

Bu çalışmanın amacı denetmenlerin ve öğretmenlerin algılarına göre Türkiye’de denetmenlerin öğretmenlere rehberlik, öğretmen, sınıf ve ders teftişi görevleri ile ilgili etik dışı davranışları belirlemektir. Bu araştırma nitel ve nicel araştırma yöntemlerinde karma olarak desenlenmiştir. Nitel araştırma sürecinde maksimum çeşitlilik örnekleme ile belirlenen katılımcılardan görüşme yöntemi ile veri toplanmış ve içerik analizine tabi tutulmuştur. Nicel araştırma sürecinde nitel araştırma ile öğretmenlerden ve denetmenlerden ayrı ayrı elde edilen etik dışı davranışlar listeleri beşli-Likert tipi iki ayrı anket şeklinde düzenlenmiştir. Anketler Müfettişlerden ve öğretmenlerden oluşan örnekleme uygulanmıştır. Elde edilen sonuçların frekans ve yüzdeleri hesaplanarak yorumlanmıştır. Sonuç olarak, en fazla konu edilen etik dışı davranış temaları sırasıyla toplantı süreçleri, öğrenci başarısını değerlendirme, özel eğitime muhtaç çocuklara ilişkin davranışlara, öğretim yöntem ve teknikleri, bilgi edinme, öğretmenlerin başarılarının değerlendirilmesi, sınıfta kullanılan araç-gereçler, ikili ilişkiler, sorunları bastırma, öneriler geliştirme, mesleki yayınlar ve gelişmeler, eksik veya hata bulma, nezaket ve görgü kuralları, öğretmenlerin görüş ve önerilerini dile getirememeleri, süreçte kullanılan dil ve ayrımcılık konularında dile getirilmiştir. Bütünde değerlendirildiğinde nitel yöntemle denetmenlerin teknik yönünden insan ilişkilerine kadar farklı konuları içeren bir davranış listesi elde edilmiştir. Araştırmanın ikinci aşamasında elde edilen sonuçlara göre rehberlik ve iş başında yetiştirme, öğretmen teftişi ve değerlendirilmesi ile sınıf ve ders teftişi görevleri ile ilgili müfettişlerin etik dışı davranışları konusunda belirlenen maddelerin müfettişler ve öğretmenler tarafından ağırlıklı olarak orta ve yüksek düzeyde genellenebilir nitelikte oldukları anlaşılmıştır.

Anahtar sözcükler: Etik, eğitimde etik, denetimde etik, okul etiği

GİRİŞ

Etik dışı davranışlar da diğer sosyal olgular gibi belli bir fiziksel, sosyal ve kültürel ortama ilişkin kendine özgü özellikler bakımından farklılaşabilir. Diğer mesleklerde olduğu gibi eğitim müfettişlerinin ve öğretmenlerin de davranışları etik açıdan sorgulandığında birincisi evrensel nitelikli özellikler açısından; ikinci bir sorgulama ise mesleki ilişkilerine bağlı olarak kendi anlamlandırma ve karar süreçleriyle oluşturdukları yaşantıları ile öğrendiklerine dayanan davranış özellikleri açısından yapılabilir (Haynes, 2002).

Denetmenlik, okul yöneticiliği ve öğretmenlik, mevcut meslekler içinde etik sorumluluğu en fazla olan mesleklerdir (Çelik, 1999). Etiğin temelinde insan ilişkileri vardır ve karar vermenin temelini oluşturur (Aydın, 2000; Smith, 2005). Svava (2007)'ya göre etik, insanların toplumsal yarar, kişisel özellikler, görevler ve ilkeler bağlamında neleri yapıp, neleri yapamayacaklarına ilişkin özenle tasarlanmış iyiye ve kötüye ilişkin standartlar bütünüdür. Hall (1993) etiği kısaca bireylerin veya örgütlerin diğerlerine göre hareketlerini tanımlayan bir kavram şeklinde tanımlar. Haynes (2002) etiğin uygulamaya yönelik "Burada ve şimdi ne yapmalıyım?" gibi ahlaki sorulara odaklandığını ve yanıtları daha geniş, şematik ya da daha kuramsal bir bakış açısından incelerken soru sormanın da ötesine geçmesi yönüyle ahlaktan farklı olduğunu vurgulamaktadır. Bu çerçevede etik, öğrenci-veli, müfettiş-yönetici-öğretmen ve okulun diğer hizmet sağlayan unsurları ile bu öğelerin içinde yer aldığı toplumun karşılıklı beklenti ve ilişkilerinde oluşan sarmalda her bir öğenin güçlü bir şekilde ve diğerlerine güç katarak hedefe kilitlenmesini ve yol almasını sağlayan öz niteliğinde sosyal bir olgu olarak tanımlanabilir.

Denetim klasik ya da modern anlamda çeşitli şekillerde tanımlanmaktadır. Sullivan ve Glanz (2000)'e göre denetim, öğretmenlerin öğrenci başarısını artırmak ve öğretimi geliştirmek üzere yönlendirilmesi sürecidir. Sergiovanni ve Starratt (2002)'a göre ise denetimin amacı öğrencilerin akademik başarılarına etkin bir şekilde katkı sağlamak üzere fırsatların ve okulun kapasitesinin artırılmasına yardımcıdır. Aydın (2000) denetimi, örgütsel eylemlerin kabul edilen amaçlar doğrultusunda, saptanan ilke ve kurallara uygun olup olmadığının anlaşılması süreci olarak ifade etmiştir. Başar (2000)'a göre denetim; birbirine bağımlı olan ve çembersel olarak işleyen durum saptama, değerlendirme, düzeltme, geliştirme öğelerinin bir araya gelmesiyle oluşmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na göre eğitim ve öğretimin denetiminin devletin gözetimi altında yapılacağı hükme bağlanmış ve resmi, özel ve gönüllü her kuruluşun denetimi Milli Eğitim Bakanlığı'na verilmiştir. (T.C. Anayasası, 1982; Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973). İl ve ilçelerde görev yapmak üzere Eğitim müfettişleri başkanlıkları oluşturulmuştur [Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun; 1992; Millî Eğitim Bakanlığı, (MEB), 2011)] Buna göre müfettiş ve müfettiş yardımcılarının görev ve yetkileri rehberlik, iş başında yetiştirme; teftiş, denetim, değerlendirme, araştırma, inceleme, soruşturma ve benzeri konulara yönelik çalışmaları yürütmek şeklinde belirlenmiştir. Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (2011) ile yapılan değişiklikle bu birim "Rehberlik ve Denetim Başkanlığı" İl Eğitim Müfettişleri ise "İl Eğitim Denetmenleri" olarak yeniden adlandırılmıştır. Son olarak maarif müfettişi kavramı benimsenmiştir [Millî Eğitim Bakanlığı, (MEB), 2014)] Buna göre il müfettiş ve müfettiş yardımcıları, ildeki her derece ve türdeki örgün ve yaygın eğitim kurumları ile il ve ilçe millî eğitim müdürlüklerinin rehberlik, işbaşında yetiştirme, denetim, değerlendirme, inceleme, araştırma ve soruşturma hizmetlerini yürütür.

Etik ile ilgili Müfettişleri bağlayıcı genel ilkeler Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri (2005). İle Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelikle düzenlenmiştir.

Ayrıca bakanlık mevzuatında müfettişlerin etik kavramı ile ilgili uymaları beklenen davranışlara da yer verilmiştir. Bunlardan öğretmenlerin denetimleri ile doğrudan ilgili olanlar özetle şöyledir: a) Yapacakları işler ve görevleri nedeniyle edindikleri gizli bilgi ve belgeleri açıklayamaz ve gizli yazılarını başkalarına yazdıramazlar, b) Müfettişler, meslek ve sıfatlarının gerektirdiği saygınlığı ve güven duygusunu zedeleyebilecek davranışlarda bulunamazlar, c) Teftişler sırasında, meslekî yardım hizmeti dışında, icra işlerine fiilen karışamazlar. d) Teftiş, inceleme veya soruşturma ile doğrudan veya dolaylı şekilde ilgili kimselerin evlerinde konuk olamazlar, hizmet ve ikramları kabul edemezler, kendileriyle alış veriş yapmaktan veya bunlardan borç para almaktan kaçınırlar. Ayrıca beşeri ve sosyal ilişkilerin gerektirdiği hususlar bu hükümlerin dışında tutulduğu belirtilmiş ve kişisel sorumluluk alanı olarak değerlendirilmiştir [Millî Eğitim Bakanlığı, (MEB), 1993; MEB, 2011].

Türkiye’de denetimde etik konusunda yapılan çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Bunlar arasında bu çalışma ile doğrudan ilgili olanlar arasında Toprakçı vd. (2010) eğitim denetmenlerinin meslek etiğini, yönetmeliği ve uygulanması bağlamında değerlendirmiş ve denetmenlere özgü bir etik listesi oluşturulması gerektiği sonucuna ulaşmışlardır. Kayıkçı ve Uygur (2010) belli bir standarda göre denetleme yapmak, empatide bulunmak, gelişmeleri takip etmek, ileri görüşlü olmak, insan ilişkileri ve iletişim becerilerini kullanmak, ortamın koşullarına göre denetim yapmak, öğretmene değer vermek, öğretmeni geliştirici tavsiyelerde bulunmak, ön yargılı davranmamak, tarafsız olmak ve tutarlı olmak şeklinde etik dışı davranışlar belirlemişlerdir. Pehlivan (1997) bakanlık müfettişleri, lise müdürleri ve öğretmenler arasında, adalet, dürüstlük, saygı boyutunda belirgin fark olmadığını hoşgörü, sorumluluk, demokrasi boyutlarını oluşturan bazı ilkelere ilişkin algılarda farklılıklar olduğunu bulmuştur. Ömür (2005) etik sorunların çözümü için gerekli bir etik sistem oluşturulmasında bazı sıkıntıların olduğunu belirlemiştir. Akyıldız (2007) ilköğretim denetmenlerinin etik davranışlara ders denetimi ile ilgili olarak orta derecede etik kurallara uygun davrandıklarını saptamıştır. Kahraman (2003) Yönetici ve öğretmenlerin saptanan etik ilkelere müfettişlerin genellikle uygun davrandıklarını bulmuştur. Aksoy (1998) kişisel farklılıklara duyarlılık ve saygı, toplumsal değerlere duyarlılık ve saygı, değer empoze etmeme (dayatma), duygusal iletişimden kaçınma, gizlilik ve bireylere zarardan kaçınma, yenileşme ve değişmeye açık mesleki yeterlilik ve dürüstlük, açıklık, insansal ve bilimsel sorumluluk ve manipüle etmemek şeklinde etik ilkeler belirlemiştir.

Bu çalışmada, denetmenlerin ilköğretim okullarında görev yapan sınıf ve branş öğretmenlerine ilişkin rehberlik, işbaşında yetiştirme, denetim ve değerlendirme etkinlikleri ile ilgili etik dışı davranışları inceleme konusu yapılmıştır. Bu çerçevede iki soruya yanıt aranmıştır: 1) Denetmenlerin görüşlerine göre denetmenlerin öğretmenlere rehberlik ve teftiş görevleri ile ilgili etik dışı davranışları nelerdir? 2) Öğretmenlerin görüşlerine göre denetmenlerin öğretmenlere rehberlik ve teftiş görevleri ile ilgili etik dışı davranışları nelerdir?

YÖNTEM

Bu araştırma nitel ve nicel araştırma yöntemleri ile karma olarak desenlenmiştir. Bu araştırmanın birinci aşaması nitel araştırma yönteminde desenlenmiştir (Kuş, 2007; Mason J. 2002; Patton, 1990; Rubin & Rubin, 1995; Yıldırım ve Şimşek, 2006). Veri toplamak amacı ile yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu rehberlik ve işbaşında yetiştirme ile ilgili 7, öğretmen teftişi ile ilgili 9, sınıf ve ders teftişi ile ilgili 12 ve dersliğin eğitim-öğretime hazırlık durumu, eğitim öğretim durumu ile yönetim ve çevre ilişkilerini ayrıntılı olarak betimlemeye yönelik detaylandırılmış 1 soru maddesi olmak toplam 29 sorudan oluşmuştur. Bu aşamada araştırmanın çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme ile Antalya ili Eğitim Müfettişleri Başkanlığı bünyesinde görev yapmakta olan yaklaşık 67 müfettiş arasından 5 müfettiş ve farklı okullardan seçilen 10 ilköğretim okulu sınıf ve branş öğretmeninden oluşmuştur. Nitel araştırma aşamasında görüşmelerden elde edilen nitel verilerin analizinde kodlama, temaların bulunması, verilerin kod ve temalara göre organize edilmesi aşamalarından oluşan içerik analizi kullanılmıştır. Ayrıca temalara ilişkin frekans ve yüzdeler hesaplanmıştır (Sabancı ve diğerleri, 2011).

Araştırmanın ikinci aşaması, nitel yöntemle elde edilen etik dışı davranış listelerinin evrene genellenebilirliğini sağlamak amacıyla nicel araştırma yönteminde desenlenmiştir. Bu aşamada öğretmenlerden ve denetmenlerden ayrı ayrı elde edilen etik dışı davranışlar listeleri beşli-Likert tipi iki ayrı anket şeklinde düzenlenmiştir. Anketlerin birinci bölümlerinde demografik bilgilere ikinci bölümlerinde ise etik dışı davranış listelerinde yer alan Rehberlik ve İş Başında Yetiştirme, Öğretmen Teftişi ve Değerlendirilmesi ve Sınıf ve Ders Teftişi şeklindeki üç boyutu oluşturan maddelere yer verilmiştir. Bu aşamada araştırmanın çalışma evrenini, Antalya ili teftiş kurulunda görev yapmakta olan 67 eğitim denetmeni ile 2011-2012 Eğitim Öğretim yılında Antalya ili merkez ilçe sınırları içinde bulunan 159 devlet ilköğretim okulunda görev yapmakta 5460 kadrolu ilköğretim okulu öğretmeni oluşturmuştur. Müfettişlerde çalışma evreninin tümüne anket uygulanmış öğretmenlerde ise örneklem oransız küme örnekleme yolu ile yansızlık kuralına göre örneklem genişliği tablolarından yararlanılarak belirlenmiştir. Buna göre 356 ilköğretim okulu öğretmenin örneklem grubuna alınması yeterli görülmüştür (Balcı, 2001). Sonuç olarak, 54 ilköğretim müfettişi anketi ile geri dönen 364 anketten sağlıklı olan 272 ilköğretim okulu öğretmeni anketi değerlendirmeye alınmıştır. Elde edilen veriler, frekans ve yüzdeleri hesaplanarak değerlendirilmiştir.

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde müfettişlerin görüşlerine göre eğitim müfettişlerinin rehberlik ve iş başında yetiştirme, öğretmen teftişi, sınıf teftişi ve ders teftişi ile ilgili etik dışı davranışlar sunulmuştur.

Tablo 1: Müfettişlerin Görüşlerine Göre Müfettişlerin Öğretmenlere Rehberlik ve İş Başında Yetiştirme Görevleri İle İlgili Etik Dışı Davranışları

		<u>Nitel Analiz Sonuçları</u>	<u>Nitel Analiz Sonuçları</u>					
			Maddelerin etik dışı davranış olarak değerlendirilme düzeyi					
			Hiç/az		Orta		Yüksek	
f	%	Etik dışı davranış olarak belirlenen maddeler	f	(%)	f	(%)	f	(%)
5	100	1. Müfettişlerin denetimde yeni öğretim yöntem ve tekniklere açık olmadıklarını ortaya koyan söz ve davranışları	25	46,3	5	9,3	24	44,4
4	80	2. Öğretmenlerin mesleki gelişimlerini izlemeye duyarsız veya yargılayıcı davranışları	21	38,9	8	14,8	25	46,3
4	80	3. Teftiştten sonra yapılan toplantılarda müfettişlerin tek yanlı değerlendirme yapmaları	20	37,0	11	20,4	23	42,6
4	80	4. Öğretmenlerin sınıftaki araç-gereç gereksinimlerini önemsememeleri	24	44,4	5	9,3	25	46,3
4	80	5. Öğrenci başarısının değerlendirilmesinde öğretmenlere özensiz ve geçersiz yöntemlerle rehberlik etme çabaları	20	37,0	10	18,5	24	44,4
4	80	6. Müfettişlerin olumlu insan ilişkilerini mesleki bir gereklilik olarak görmemeleri	20	37,0	7	13,0	27	50,0
3	60	7. Problemlerin çözümüne ilişkin öğretmenlere yardımcı olmak için çaba göstermemeleri	17	31,5	9	16,7	28	51,9
3	60	8. Müfettişlerin öğretim yöntem ve teknikleri ile ilgili olarak kendi bakış açılarını dayatıcı söz ve davranışları	21	38,9	9	16,7	24	44,4
3	60	9. Sınıflarının araç-gereç ihtiyaçlarını karşılama konusunu öğretmenlerin kişisel sorunu olarak dayatmaları	21	38,9	11	20,4	22	40,7
3	60	10. Öğretmenlerin iş başında bilgi edinme gereksinimlerini bastırma çabası göstermeleri	22	40,7	7	13,0	25	46,3
3	60	11. Mesleki toplantılarda katılıma engel oluşturacak tutum ve davranışları	23	42,6	9	16,7	22	40,7
3	60	12. Müfettişlerin mesleki toplantıları gelişigüzel düzenlemeleri ve yönetmeleri	23	42,6	7	13,0	24	44,4
3	60	13. Mesleki toplantılarda baskıcı tutum ve davranışlarla öğretmenleri sindirme çabaları	20	37,0	7	13,0	27	50,0
3	60	14. Öğretmen ve yöneticilerin görüş ve deneyimlerinden yararlanmamaları	24	44,4	5	9,3	25	46,3
3	60	15. Sorun belirleme ve çözüm önermede tek yanlı ve baskıcı davranışları	26	48,1	6	11,1	22	40,7
3	60	16. Müfettişlerin öğretmenlere karşı kibirli davranışları	21	38,9	6	11,1	27	50,0
3	60	17. Teftiştten sonra yapılan toplantılarda yalnızca olumsuzlukları sıralamaları	21	38,9	7	13,0	26	48,1
3	60	18. Teftiştten sonra yapılan toplantılarda müfettişlerin var olandan hareket etmemeleri	20	37,0	10	18,5	24	44,4
3	60	19. Teftiştten sonra yapılan toplantılarda suçlayıcı ve baskıcı davranarak özgür tartışma fırsatlarını engellemeleri	20	37,0	9	16,7	25	46,3

Tablo 1’de verilen temalara göre M1, “Kendisini yetiştirmeyip, yenilemeyenlerin öğrencilerin gelişimlerine, katkısı olmayacak yöntem ve tekniklerin uygulamalarını önermeleri...” ifadesiyle 1. temada belirtilen davranışın etik olmadığını belirtmiştir. 2. tema ile ilgili olarak M2, “Mesleki yayınlar, kitaplar tavsiye etmeden öğretmenlere, okumuyorsunuz, izlemiyorsunuz şeklinde sözler söylemek...” ifadesini kullanmıştır. M3’ün “Karşı görüş bildirimlerini bastırma, önleme gibi davranışlar içerisine girme...” cümlesi 3. temaya örnek oluşturmaktadır. 4. tema konusunda M1, “Yeterli donanımda olunmadığında, hatalı önerilerde bulunulması...” şeklinde görüş bildirmiştir. 5. temaya örnek olarak M4, “Hazırlıksız olup, olayı geçiştirmeye çalışmak...” şeklindeki sözleri verilebilir. “6. tema ile ilgili olarak M1, “Beşeri ve sosyal ilişkilerin, eğitim öğretimdeki önemi konusunda, yeteri kadar bilgi sahibi olunmaması...” görüşünü dile getirmiştir. 7. tema, sözgelimi M5 tarafından “Bu konu uzun, sen kitapları oku, anlayamadığın yerler hakkında bana telefon et vb. sözler söylemek...” şeklinde ifade edilen sözlere dayandırılmıştır.

Tablo 2: Müfettişlerin Görüşlerine Göre Müfettişlerin Öğretmen Teftişi ve Değerlendirilmesi ile İlgili Etik Dışı Davranışları

<u>Nitel Analiz Sonuçları</u>			<u>Nitel Analiz Sonuçları</u>					
			Maddelerin etik dışı davranış olarak değerlendirilme düzeyi					
			Hiç/az		Orta		Yüksek	
f	%	Etik dışı davranış olarak belirlenen maddeler	f	(%)	f	(%)	f	(%)
5	100	1. Öğretmenlerin kendilerine özgü yönlerine ilişkin alaycı tarzdaki yorumları	20	37,0	8	14,8	26	48,1
5	100	2. Özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin durumları ile ilgili uzman olmadıkları halde uzmanmış gibi önerilerde bulunmaları	20	37,0	9	16,7	25	46,3
5	100	3. Yöneticilerden elde ettikleri bilgilerle ön yargılar oluşturmaları	17	31,5	10	18,5	27	50,0
5	100	4. Teftiş sonrasında öğretmene savunma hakkı ve fırsatı tanımamaları	18	33,3	10	18,5	26	48,1
4	80	5. Müfettişlerin öğretmenler arasında çalışanla çalışmayanı ayırt etmemeleri	15	27,8	8	14,8	31	57,4
4	80	6. Öğretmenlerin tüm eylem ve etkinliklerini değerlendirmeye dahil etmemeleri	15	27,8	9	16,7	30	55,6
4	80	7. Kişiyeye özgü özelliklerin nasıl değerlendirilmesi gerektiğinin farkında olmamaları	19	35,2	11	20,4	24	44,4
4	80	8. Güdüleme yöntem ve tekniklerinin uygulanmasına ilişkin yetersizlikleri	19	35,2	8	14,8	27	50,0
4	80	9. Özel eğitim ihtiyacı duyan öğrencilerin öğrenebileceğine inanmamaları	20	37,0	10	18,5	24	44,4
3	60	10. Ders araç-gereç ihtiyaçlarını karşılama yönünde kişisel sözler vermeleri	18	33,3	11	20,4	25	46,3
3	60	11. Öğretmenlerin başarı derecelerini belirlerken kişi veya kişileri kayırmaları	16	29,6	5	9,3	33	61,1
3	60	12. Öğretmenler hakkında hak ve özgürlükleri ihlal edici bilgi ve belge aramaları	15	27,8	7	13,0	32	59,3
3	60	13. Problemlere yaklaşımlarında bilmemenin eksiklik olduğunu hissettirmeleri	24	44,4	6	11,1	24	44,4

Nitel yöntem kullanılarak elde edilen maddelerin nicel yöntem aşaması ile ilgili analizler ise müfettişlerin “rehberlik ve iş başında yetiştirme görevleri” konusunda belirlenen maddeleri ağırlıklı olarak orta ve yüksek düzeyde etik dışı davranışlar olarak değerlendirdiklerini ortaya koymaktadır.

Tablo 2 de görüldüğü gibi tüm müfettişlerin katıldığı 1. temaya ilişkin olarak M5, “Öğretmenin mesleki performansı yerine başka tutum ve davranışlarını ön plana çıkarabilir. Örneğin konuşması, yürümesi, giyinişi, görünüşü...” görüşünü dile getirmiştir. / 2. tema ile ilgili olarak M1, “Kendisini bu alanda yetiştirmeyenlerin, öneri yapmış olmak için yanlış ve öğrencilere yararı olmayacak önerilerde bulunması...” ifadesini kullanmıştır. / M3’ün “Yöneticinin bildirdiği görüşe göre bazen paralelinde bazen aksi yönde önyargıda bulunmak...” şeklindeki ifadesi 3. temanın oluşmasına katkı sağlamıştır. / Yine müfettişlerin tümü tarafından vurgulanan 4. tema konusunda M1 “Öğretmene konuşma ve açıklama fırsatı verilmemesi...” görüşünü vurgulamıştır. / 5. temaya ile ilgili olarak örneğin M3, “Çevresindekilerden farklı yönde olumlu başarı gösteren öğretmenler ile çevresinden farklı çalışmalarını olumsuz görülen öğretmenlerin müfettiş tarafından görülmemelerini sağlamamak...” durumunu etik dışı olarak ifade etmiştir.

Nitel yöntem kullanılarak elde edilen maddelerin nicel yöntem aşaması ile ilgili analizler ise müfettişlerin “öğretmen teftişi ve değerlendirilmesi” konusunda belirlenen maddeleri ağırlıklı olarak orta ve yüksek düzeyde etik dışı davranışlar olarak değerlendirdiklerini ortaya koymaktadır.

Tablo 3’ te verilen bulgulara göre 1. tema ile ilgili olarak M5 “Öğretmenleri güdülemek amacıyla, olduğundan daha fazla puan vermek, kötü müfettiş demesinler diye yüksek puan vermek...” ifadesini kullanmıştır. / 2. tema ile ilgili olarak M5 “Bir günde elinden geldiği kadar çok öğretmeni denetleyerek diğer günleri boşa çıkarmak...” ifadesi ile durum tespitinde bulunmuştur. 3. tema ile ilgili olarak M5, “Öğretmenlerin problemlerini bir eksiklik ya da beceriksizlik olarak algılayıp bunu yöneticiye ya da diğer öğretmenlere açıklamak...” şeklinde görüş dile getirmiştir. / 4. temaya M2 “Sadece denetim yapılacağı, eksiklerinin bulunacağı hissini vermek...” sözleriyle katkı sağlamıştır. / 5. temaya katkı sağlayan görüşler arasında sözgelimi M4 “Zümre, şube öğretmenleri ile toplantıda ele alınacak konuları önceden tespit etmemek...” demiştir. / 6. tema ile ilgili olarak M4. “Konuya hâkim olamamak, zamanı iyi kullanmamak, toplantıyı uzatmak...” sözlerini kullanmıştır. / 7. temaya örnek olarak ise M5, “Öğretmenleri birbirleri ile karşılaştırarak; birbirlerine karşı rakip havası vererek okulun havasını bozabilir, gereksiz yere tartışmaya neden olabilir...” ifadesini kullanmıştır.

Nitel yöntem kullanılarak elde edilen maddelerin nicel yöntem aşaması ile ilgili analizler ise müfettişlerin “sınıf ve ders teftişi” konusunda belirlenen maddeleri ağırlıklı olarak orta ve yüksek düzeyde etik dışı davranışlar olarak değerlendirdiklerini ortaya koymaktadır.

Tablo 3: Müfettişlerin Görüşlerine Göre Müfettişlerin Sınıf ve Ders Teftişi ile İlgili Etik Dışı Davranışları

		<u>Nitel Analiz Sonuçları</u>	<u>Nicel Analiz Sonuçları</u>			
			Maddelerin etik dışı davranış olarak değerlendirilme düzeyi			
			Hiç/az	Orta	Yüksek	
f	%	Etik dışı davranış olarak belirlenen maddeler	f (%)	f (%)	f (%)	f (%)
4	80	1. Titiz yapılmayan bir denetim faaliyetini gizlemek için yüksek puan vermeleri	21 38,9	3 5,6	30 55,6	
4	80	2. Sınıf denetiminde öğretmenlere ayrımları gereken süreleri kısaltarak kendilerine boş zaman yaratma çabası göstermeleri	23 42,6	8 14,8	23 42,6	
3	60	3. Ders sürecinde ortaya çıkan sorunları öğretmenlerin kusurları olarak değerlendirmeleri	22 40,7	9 16,7	23 42,6	
3	60	4. Teftiştten önce öğretmenlerle görüşme aşamasında öğretmenlere eksik bulma niyetiyle yaklaşımları	24 44,4	4 7,4	26 48,1	
3	60	5. Teftiş sonunda zümre ve şube öğretmenleri ile ayrı ayrı yapılan toplantıları şeklen yapmaları	23 42,6	6 11,1	25 46,3	
3	60	6. Toplantılarda nelerin görüşüleceği, süresi ve sonuçları ile ilgili planlama yapmadan toplantı yapmaları	25 46,3	5 9,3	24 44,4	
3	60	7. Teftiş sonunda zümre ve şube öğretmenleri ile düzenledikleri toplantılarda öğretmenler arasında çatışmalara sebep olacak bir dil kullanmaları	21 38,9	7 13,0	26 48,1	
3	60	8. Gerekliğinde öğretmenlerle konuşma aşamasında öğretmenlerin otoritesini sarsıcı tutum ve davranışları	22 40,7	5 9,3	27 50,0	
3	60	9. Gerekliğinde öğrencilere soru sorma aşamasında öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyini dikkate almadan sorular sormaları	20 37,0	10 18,5	24 44,4	
3	60	10. Eğitim ve öğretim ile ilgili gerçek sonuçları bulmaya yönelik ölçme ve değerlendirme yapmaktan kaçınmaları	21 38,9	9 16,7	24 44,4	
3	60	11. Birden fazla sınıfın derslerine giren öğretmenleri tek sınıfta gözlem yaparak değerlendirmeleri	22 40,7	8 14,8	24 44,4	
3	60	12. Denetim süresinde ve uygulamalarında adaletsiz davranmaları	21 38,9	1 1,9	32 59,3	
3	60	13. Sınıf içi eleştiri ve önerilerinde orantısız tepki göstermeleri	22 40,7	4 7,4	28 51,9	
3	60	14. Teftiştten önce öğretmenlerle görüşmeye gereken ciddiyeti göstermemeleri	25 46,3	5 9,3	24 44,4	
3	60	15. Öğretmenlere karşı nezakete uymayan söz, tutum ve davranışlarla sınıfa girmeleri	19 35,2	7 13,0	28 51,9	
3	60	16. Amir olduğu hissini yaratacak söz ve davranışlarla sınıfa girmeleri	26 48,1	5 9,3	23 42,6	
3	60	17. Sınıfın ve dersin işleyişini bozacak şekilde sınıfa girmeleri	23 42,6	7 13,0	24 44,4	
3	60	18. Sınıftan çıkarken Dersin işleyiş düzenini bozacak tutum ve davranışları	25 46,3	7 13,0	22 40,7	

Bu bölümde ilköğretim okulu öğretmenlerinin görüşlerine göre eğitim müfettişlerinin rehberlik ve iş başında yetiştirme, öğretmen teftişi, sınıf teftişi ve ders teftişi ile ilgili etik dışı davranışlar sunulmuştur.

Tablo 4: Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Müfettişlerin Rehberlik ve İş Başında Yetiştirme Görevleri İle İlgili Etik Dışı Davranışları

Nitel Analiz Sonuçları			Nicel Analiz Sonuçları Maddelerin etik dışı davranış olarak değerlendirilme düzeyi					
			Hiç/az		Orta		Yüksek	
f	%	Etik dışı davranış olarak belirlenen maddeler	f	(%)	f	(%)	f	(%)
7	70	1. Öğretmenlerin eğitim ve öğretim ile ilgili olarak tespit ettikleri sorunları ve çözüm önerilerini önemsememeleri	50	18,4	55	20,2	167	61,4
7	70	2. Denetmenlerin çevre şartlarını öğrenmeden teftiş ve rehberlik yapmaları	41	15,1	56	20,6	175	64,3
5	50	3. Müfettişlerin mesleki toplantıları prosedür gereği yaptıkları kanaatini uyandıracak tutum ve davranışları	50	18,4	69	25,4	153	56,3
5	50	4. Öğretmenlere karşı kırıcı, kaba, küçümseyici ve tehditkâr bir üslup kullanmaları	70	25,7	49	18,0	153	56,3
5	50	5. Öğretmenlerin eğitim ve öğretim ile ilgili çaba ve performanslarını hakkaniyetle değerlendirmemeleri	43	15,8	57	21,0	172	63,2
5	50	6. Problemlerin çözümüne ilişkin geçiştirme niteliğinde öneriler getirmeleri	54	19,9	65	23,9	153	56,3
5	50	7. Teftiş sonunda zümrelerle veya kişisel olarak öğretmenlerle ayrı ayrı yapılan toplantılarda gurur incitici söz ve eylemleri	65	23,9	57	21,0	150	55,1
4	40	8. Mesleki toplantılarda kılık-kıyafet, tutum ve davranışlarda ciddiyete önem vermemeleri	63	23,2	73	26,8	136	50,0
4	40	9. Müfettişlerin mesleki yayın ve gelişmelere karşı ilgisiz davranmaları	67	24,6	79	29,0	126	46,3
4	40	10. Müfettişlerin mesleki yayın ve gelişmelerle ilgili değerlendirmelerinde kırıcı ve hakaret içeren bir tarz ve üslup yansıtmaları	52	19,1	59	21,7	161	59,2
4	40	11. İş başında yetiştirme sürecinde müfettişlerin öğretmenlere karşı olumsuz yaklaşmayı sürekli bir davranış biçimi olarak benimsemeleri	47	17,3	49	18,0	176	64,7
4	40	12. Sınıftaki araç-gereçlerin tedariki ve kullanımı ile ilgili olumlu katkı sağlamamaları	58	21,3	76	27,9	138	50,7
4	40	13. Öğrencilerinin önünde öğretmenlerin öğretim yöntemlerini bilmediklerini ima etmeleri	62	22,8	51	18,8	159	58,5
4	40	14. Öğrenci başarısının değerlendirilmesi konusunda farklı tekniklerin kullanılmasına tahammülsüz olmaları	52	19,1	69	25,4	151	55,5
4	40	15. Öğretmenlerin eğitim öğretim ile ilgili sorunlarını görmezden gelmeleri	41	15,1	48	17,6	183	67,3
3	30	16. Mesleki toplantılarda alınan kararların hayata geçirilmemesi	43	15,8	77	28,3	152	55,9
3	30	17. Öğretmenlerin görüşlerine önem vermediklerini hissettirecek tutum ve davranışları	41	15,1	53	19,5	178	65,4
3	30	18. Öğretmenlerin sorunları söylemesini engellemek için küçümseyici, cezalandırıcı ve tehditkâr davranışlar sergilemeleri	57	21,0	57	21,0	158	58,1
3	30	19. Teftişten sonra yapılan toplantılarda tespit edilen bireysel eksikleri tüm öğretmen ve yöneticilere ifşa etmeleri	65	23,9	47	17,3	160	58,8
3	30	20. Müfettişlerin teftişten sonra yapılan toplantıları tek yanlı değerlendirmelerle bitirmeye çalışmaları	35	12,9	51	18,8	186	68,4
3	30	21. İş başında yetiştirme sürecinde öğretmenlerin görüşlerini ve önerilerini serbestçe dile getirmelerine fırsat vermemeleri	49	18,0	47	17,3	176	64,7
3	30	22. Müfettişlerin kişisel zafiyet içinde olduğunu ortaya koyan davranışları	59	21,7	67	24,6	146	53,7
3	30	23. Öğretmenleri araç gereç ihtiyaçlarını tespit ve tedarikte kendi kaynaklarını kullanmaya zorlamaları	63	23,2	55	20,2	154	56,6
3	30	24. Öğretmenlerin araç-gereç, yayın vb. konusunda mevcut olanakları dikkate almamaları	73	26,8	73	26,8	126	46,3
3	30	25. Öğretim metotları ve yöntemleri ile ilgili öğretmenlerin bilgi ve deneyimlerini görmezden gelmeleri	42	15,4	60	22,1	170	62,5

Tablo 4'te verilen bulgulara göre 1. tema ile ilgili olarak öğretmenlerden Ö8 "Çözüm öneren veya sorun tespitinde bulunan kişilerin öneri ve tespitlerini ciddiye almamak..." şeklinde konuşmuştur. / 2. temayı ise Ö1, "Merkez okullarla taşradaki okulların aynı görevleri benzer şekilde eksiksiz olarak yerine getirilmesinin istenmesi..." şeklinde örneklendirmiştir. / 3. temaya örneğin Ö3 "Bu tür toplantıları yapanlar ve toplantıya katılanlarda gördüğüm durum yapılmış olması için yapıldığı..." sözleri ile katkı sağlamıştır. / 4. tema ile ilgili olarak Ö10 "Öğretmenlere saygısız bir biçimde hitap etmek, kişi adı vererek topluluk içinde öğretmeni ağır bir dille eleştirmek, öğretmenin yetersizliğini yüzüne vurmak..." demiştir/ 5. tema ile ilgili olarak örneğin Ö6 "Genel kriterlere göre değerlendirme yapılmayıp kişisel kriterlere göre değerlendirme yapılması..." sözleri ile açıklama yapmıştır. / 5. temaya ise Ö2 "Öğretmeni içtenlikle dinleyip gerçekçi çözüm önerileri üretmemek..." şeklindeki görüşleri ile katkı sağlamıştır. / 6. temaya dayanak oluşturan bir ifade de Ö8'in "Topluluk içinde kişileri aşağılayıcı ifade ve davranışta bulunmak..." şeklindeki görüşüdür. / 7. tema ile ilgili olarak Ö1 tarafından dile getirilen "Toplantıya yöneticilerin geç katılmaları, konuşmacıların kılık kıyafetine gereken özeni göstermemeleri..." şeklindeki görüş örnek gösterilebilir.

Nitel yöntem kullanılarak elde edilen maddelerin nicel yöntem aşaması ile ilgili analizler ise öğretmenlerin "rehberlik ve işbaşında yetiştirme" konusunda belirlenen maddeleri ağırlıklı olarak orta ve yüksek düzeyde müfettişlerin etik dışı davranışlar olarak değerlendirdiklerini ortaya koymaktadır.

Tablo 5'te verilen 1. tema ile ilgili olarak sözgelimi Ö4' ün "Öğretmene mesleğiyle ilgili güzel yönlerini anlatıp motive etmek yerine öğretmene mesleği kötülemesi..." şeklindeki sözleri bu tema ile ilişkilendirilmiştir. Ö10 tarafından belirtilen "Öğretmenin içinde bulunduğu koşullar materyal sağlamaya elverişli değilse onu anlamaya çalışmamak, dinlememek..." şeklindeki görüş 2. temayla ilişkilendirilmiştir. / 3. tema ile ilgili olarak Ö8 "Öğretmene öğrenci muamelesi yapmak..." konusunu ifade etmiştir. / 4. tema sözgelimi Ö9'un "Okul müdürünün yakın olduğu öğretmenlere karşı daha iyi davranması. Sübjektif düşüncelere önem vermesi..." sözleri ile ilişkilendirilmiştir. / 5. tema ise Ö2 tarafından söylenen "Öğretmenin sınıftaki konumunu zedeleyici ya da küçük düşürücü ifadeler kullanması..." sözlerle ilişkilendirilmiştir. / 6. tema söz gelimi Ö2'nin "Kendileri teknolojiyi kullanamazken eğitim için teknolojiyi kullanmanın gerekliliğinden bahsetmek..." cümlesi ile ilişkilendirilmiştir.

Nitel yöntem kullanılarak elde edilen maddelerin nicel yöntem aşaması ile ilgili analizler ise öğretmenlerin "öğretmen teftişi ve değerlendirilmesi" konusunda belirlenen maddeleri ağırlıklı olarak orta ve yüksek düzeyde müfettişlerin etik dışı davranışlar olarak değerlendirdiklerini ortaya koymaktadır.

Tablo 5: Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Müfettişlerin Öğretmen Teftişi ve Değerlendirilmesi ile İlgili Etik Dışı Davranışları

Nitel Analiz Sonuçları			Nicel Analiz Sonuçları Maddelerin etik dışı davranış olarak değerlendirilme düzeyi					
			Hiç/az		Orta		Yüksek	
f	%	Etik dışı davranış olarak belirlenen maddeler	f	(%)	f	(%)	f	(%)
6	60	1. Mesleği kötüleme, başarıları göz ardı etme vb. olumsuz söz ve davranışlarla sürekli öğretmenlerin morallerini bozmaları	54	19,9	38	14,0	180	66,2
5	50	2. Ders araç-gereçlerinin tedarik edilmesine ve kullanılmasına ilişkin önerilerinde mevcut şartları görmezden gelmeleri	57	21,0	60	22,1	155	57,0
5	50	3. Problemlerin çözümüne ilişkin öğretmenlere büyüğün küçüğe nasihat ettiği tarzda tavsiyelerde bulunmaları	36	13,2	73	26,8	163	59,9
5	50	4. Müfettişlerin yöneticinin fikirleri ile öğretmen hakkında yargılar geliştirmeleri	57	21,0	45	16,5	170	62,5
5	50	5. Teftiş sırasında öğretmenleri öğrencilerinin gözünde değersizleştirmeyi amaçlayan söz ve eylemleri	57	21,0	56	20,6	159	58,5
4	40	6. Müfettişlerin ders araç gereçleri ile ilgili yeterli donanımına sahip olmamalarına rağmen konunun uzmanıymış gibi davranmaları	32	11,8	55	20,2	185	68,0
4	40	7. Özel eğitim ile ilgili uzmanlık bilgisine sahip olmak gerektiğini göz ardı etmeleri	50	18,4	52	19,1	170	62,5
4	40	8. Müfettişlerin öğretmenlerin kendilerine özgü iletişim tarzlarını dikkate almamaları	38	14,0	62	22,8	172	63,2
4	40	9. Çevre-okul ilişkilerini geliştirme konusunda öğretmenlerden yapabileceklerinden fazlasını beklemeleri	46	16,9	52	19,1	174	64,0
3	30	10. Müfettişlerin evrak incelemesini öğretmenlerin uygulamalarında bütünlük sağlamak için gereken çabanın yerine ikame etmeleri	38	14,0	63	23,2	171	62,9
3	30	11. Yeterli veri elde etmeden öğretmen başarılarına ilişkin yargılar oluşturmaları	35	12,9	50	18,4	187	68,8
3	30	12. Öğretmenlerin başarısına ilişkin eleştirilerinde onur kırıcı söz ve davranışları	57	21,0	54	19,9	161	59,2
3	30	13. Yöneticilerle öğretmenin özel yaşamı ile ilgili değerlendirmeler yapmaları	64	23,5	44	16,2	164	60,3
3	30	14. Öğretmenlerin farklı görüşlerine tahammülsüzlük göstermeleri	48	17,6	45	16,5	179	65,8
3	30	15. Özel eğitim ihtiyacındaki öğrencilerle ilgili rehberlik görevini yalnızca şekil yönünden ele almaları	43	15,8	57	21,0	172	63,2
3	30	16. Yöneticilerden öğretmenin dini, siyasi, etnik kökeni ile ilgili bilgi istemeleri	61	22,4	49	18,0	162	59,6
3	30	17. Teftiş sonrasında öğretmenlerle görüşme aşamasında öğretmenlere görüş ve önerilerini ifade etmek için fırsat vermemeleri	45	16,5	55	20,2	172	63,2

Tablo 6'da verilen 1. tema Ö6'nın "Onur kırıcı davranış ve sözcükler kullanılması..." ve Ö9'un; "Öğretmenin konuşmasına izin vermemek..." ifadeleri ile ilişkilendirilmiştir. / Ö10 tarafından söylenen "Açıklama yapmadan soru sorma veya belge isteme konumunun yetkisini baskı aracı olarak kullanmak..." şeklindeki durum 2. tema ile ilişkilendirilmiştir. / Ö8'in "Sınıfta gereğinden uzun kalmak..." ve Ö9'un "Gereken ders saatinden daha az süre teftiş etmek..." ifadesinden de anlaşılacağı gibi 3. tema etik dışı davranış olarak algılanmıştır. 4. tema ise sözgelimi Ö7'nin; "Hiçbir zaman yardım etmemeleri..." ve Ö4'ün; "Öncelikle öğretmene karşı ılımlı ve destekleyici olmamak..." görüşleri ile ilişkilendirilmiştir. / 5. tema ile ilgili olarak Ö5 "Öğretmenin kendi branşı dışındaki derslerde elinden geleni yapmasına rağmen sürekli eksik görmeleri..." sözleri ile bu konuya dikkat çekmiştir. / 6. tema konusunda ise örneğin Ö1 "Sadece eksikliklerin söylenmesi, olumlu durumların takdir edilmemesi..." ve Ö3 "Öğretmene kendisini kötü hissettirecek tavır ve tutum içinde olma..." sözlerini kullanmışlardır. / 7. tema Ö6'nın "Öğretmenlere kişisel olarak değerlendirme hakkında bilgi verilmemesi,

görüşme yapılmaması..." ve Ö9'un "Öğretmenin eksikliğini gördüğü halde, görmemiş gibi davranmak..." şeklindeki görüşlerle ilişkilendirilmiştir.

Tablo 6: Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Müfettişlerin Sınıf ve Ders Teftişi ile İlgili Etik Dışı Davranışları

Nitel Analiz Sonuçları		Nicel Analiz Sonuçları Maddelerin etik dışı davranış olarak değerlendirilme düzeyi							
		Hiç/az		Orta		Yüksek			
f	%	f	(%)	f	(%)	f	(%)		
5	50	1.	Teftiş sonunda zümre ve şube öğretmenleri ile ayrı ayrı yapılan toplantılarda kişileri hedef alan küçümseyici ve aşağılayıcı tavırları	60	22,1	46	16,9	166	61,0
5	50	2.	Öğretmen ve öğrenciler üzerinde baskı kurma ve korku iklimi yaratmaları	50	18,4	38	14,0	184	67,6
5	50	3.	Sınıf veya branş öğretmenlerini teftiş ederken zaman planlaması yapmamaları	63	23,2	75	27,6	134	49,3
4	40	4.	Ders içi ortaya çıkan sorunlara ve çözümlerine ilişkin kayıtsız kalmaları	45	16,5	70	25,7	157	57,7
4	40	5.	Alan dışı derslerde de öğretmenleri alan uzmanymış gibi değerlendirilmeleri	45	16,5	52	19,1	175	64,3
4	40	6.	Denetim sonunda sadece eksikleri ve olumsuzlukları anlatmaları	35	12,9	50	18,4	187	68,8
4	40	7.	Denetim sonunda müfettişlerin yaptıkları tespitleri öğretmenlerin bilgi ve becerilerine katkı sağlamak amacıyla kullanmamaları	39	14,3	60	22,1	173	63,6
4	40	8.	Öğretmenlerin ders teftişi sonunda yaptıkları değerlendirmelerde ortak ölçütleri esas almamaları	34	12,5	67	24,6	171	62,9
4	40	9.	Teftiş sonunda öğretmenlere yaptıkları değerlendirme ve önerilerinde kendi bildiklerinde sabit fikirli davranmaları	34	12,5	58	21,3	180	66,2
4	40	10.	Her denetmenin farklı konulara ağırlık ve önem vermesi	36	13,2	63	23,2	173	63,6
4	40	11.	Müfettişlerin eğitim öğretim ile ilgili eksik bulmaya şartlanmış olmaları	32	11,8	43	15,8	197	72,4
4	40	12.	Sınıfa girmeden söz ya da mimiklerle öğretmenlerde kaygı ve endişe yaratmayı hedefleyen söz ve davranışları	50	18,4	43	15,8	179	65,8
4	40	13.	Sınıftaki tüm eksiklik ve aksaklıklardan öğretmeni sorumlu tutma yönünde ön yargılı tutum ve davranışları	35	12,9	50	18,4	187	68,8
4	40	14.	Öğretmenin mevcut olanaklarla sınıfta yaptığı iş ve düzenlemeleri değersizleştirici tutum ve davranışlar sergilemeleri	43	15,8	53	19,5	176	64,7
3	30	15.	Ders teftişinde sorunların gerçek nedenlerine ve sonuçlarına odaklanmamaları	41	15,1	57	21,0	174	64,0
3	30	16.	Öğrencilere öğretmenleri ile ilgili bilgi edinmeye yönelik sorular sormaları	59	21,7	58	21,3	155	57,0
3	30	17.	Müfettişlerin öğrencilerin kendilerine veya öğretmenlerine yönelik saygısızlık olarak algılayacakları söz ve davranışlar sarf etmeleri	65	23,9	50	18,4	157	57,7
3	30	18.	Öğretmene ve öğrencilere karşı ders teftişi boyunca selamlaşma-vedalaşma ile ilgili nezaketsiz davranmaları	71	26,1	49	18,0	152	55,9
3	30	19.	Ders teftişi boyunca beğenmeme ve kibir içeren tutum ve davranışlar sergilemeleri	49	18,0	64	23,5	159	58,5
3	30	20.	Müfettişlerin öğretmenleri değerlendirirken sınıf ve öğrenci farklılıklarını dikkate almamaları	42	15,4	60	22,1	170	62,5
3	30	21.	Sınıflar arasında kıyaslamalar yaparak öğretmenleri değerlendirmeleri	40	14,7	53	19,5	179	65,8
3	30	22.	Teftiş sonunda sonuçları paylaşırken kaba ve saygısız davranmaları	61	22,4	38	14,0	173	63,6
3	30	23.	Teftiş sonundaki zümre ve şube öğretmenleri toplantılarda müfettişlerin farklı branşları objektif değerlendirmemeleri	45	16,5	65	23,9	162	59,6
3	30	24.	Gerektiğinde öğretmenlerle konuşma aşamasında sınıfta öğretmene karşı buyurgan bir dil kullanmaları	47	17,3	47	17,3	178	65,4
3	30	25.	Okulun sosyal, coğrafi, ekonomik şartlarını dikkate almadan öğretmenlerden gerçekleşmesi güç istekler dile getirmeleri	38	14,0	57	21,0	177	65,1
3	30	26.	Teftiştten önce öğretmenlerle görüşme aşamasında kendini tanıtmaya, tanışma gibi nezaket kurallarını öğretmenlerden esirgemeleri	57	21,0	37	13,6	178	65,4

Nitel yöntem kullanılarak elde edilen maddelerin nicel yöntem aşaması ile ilgili analizler ise öğretmenlerin “sınıf ve ders teftişi” konusunda belirlenen maddeleri ağırlıklı olarak orta ve yüksek düzeyde müfettişlerin etik dışı davranışlar olarak değerlendirdiklerini ortaya koymaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Etik ile ilgili yapılan çalışmalarda deneklerin algı ve görüşlerinin içinde yer aldıkları siyasal, sosyal ve ekonomik çevrenin koşullarından etkileneceği veya mevcut koşulların bir yansıması olacağı tahmin edilebilir. Yalnızca müfettişlerin ve öğretmenlerin benzer konular etrafında dile getirdikleri başlıca temalar dikkate alındığında şu sonuçlar ortaya çıkmaktadır: 1) En fazla konu edilen etik dışı davranış temaları “toplantı” süreçleri ile ilgili olarak ifade edilmektedir. 2) Öğrenci başarısını değerlendirme ile ilgili konular en fazla konu edilen ikinci gruptaki temaları oluşturmuştur. 3) Öğrenci başarısını değerlendirme konusu dile getirilirken özel eğitime muhtaç çocuklara ilişkin davranışlara özel bir vurgu yapıldığı görülmektedir. 4) Öğretim yöntem ve teknikleri ile ilgili etik dışı davranış temaları önemli bir yer tutmuştur. 5) bilgi edinmeye yönelik konular da etik dışı davranışların gösterilebileceği önemli bir alan olarak belirlenmiştir. Etik dışı davranışların gösterilebileceği diğer önemli konular sırasıyla 6) Öğretmenlerin başarılarının değerlendirilmesi, 7) Sınıfta kullanılan araç-gereçler, 8) İkili ilişkiler, 9) Sorunları bastırma, 10) Öneriler geliştirme, 11) Mesleki yayınlar ve gelişmeler, 12) Eksik veya hata bulma odaklı denetim yapma, 13) Nezaket ve görgü kuralları, 14) Öğretmenlerin görüş ve önerilerini dile getirememeleri, 15) Süreçte kullanılan dil ve 16) Ayrımcılık olduğu görülmüştür.

Çalışma ile elde edilen bulgular müfettişlerin etik dışı olabilecek davranışlarının kapsamlı bir konu çeşitliliği içerdiğini göstermiştir. Nitel yöntemle elde edilen ve daha sonra nicel yöntemle başvurularak genellenebilirliği sağlanan bu temaların ölçme aracı olarak kullanılması veya geliştirilecek bir ölçme aracına kaynaklık etmesi beklenebilir. Öğretmen ve müfettişlerin konum, görev yapısı ve deneyim farklılıkları etiğe ilişkin farklı görüşlerin kaynakları olarak ileri sürülebilir. Bu bakımdan yapılacak çalışmalarda araştırmacılara öğretmen ve müfettiş tarafından benzer şekilde algılanacak konuların yanında farklı konulara dikkat çeken algı ve deneyimlere de hassasiyet gösterilmesi önerilebilir. Ayrıca, Milli Eğitim Bakanlığının özellikle müfettişlerin kendi algılamalarının dışındaki etik dışı değer ve algılamaları da değerlendirebilmeleri yönünde veriler sağlayabilmek amacıyla il-ilçe düzeyinde etik odaklı seminer, öğretmen-yönetici-müfettiş oluşumlu çalışma grupları oluşturma ve benzeri farkındalık oluşturabilecek nitelikte hizmet içi eğitim çalışmaları planlaması ve uygulaması önerilebilir.

Kaynakça

- Akyıldız, S. (2007). İlköğretim Denetmenlerinin Etik Davranışlarına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin değerlendirilmesi (Diyarbakır İli Örneği). Yayınlanmamış Y. L. Tezi. Dicle Ün. S.B.E.
- Aydın. M. (2000). Çağdaş Eğitim Denetimi. Ankara: PEGEM A Yayıncılık.
- Aksoy, H. (1998). Eğitim Denetiminde Etik Boyut. Yayınlanmamış Y. L. Tezi. İnönü Ün. S.B.E.
- Başar, H. (2000). Eğitim Denetçisi. (5. Basım). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Çelik, V. (1999). Eğitimsel Liderlik. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Hall, W. D. (1993). Making The Right Decision: Ethics for Managers. Canada: John Wiley & Sons, Inc.
- Haynes, F. (2002). Eğitimde Etik (The Ethical School, 1998). (1.Basım). (Çev. S. K. Akbaş). İstanbul: Ayrıntı Yay.
- Kahraman, N. (2003). İlköğretim Müfettişlerinin Mesleki Etik İlkeleri ve Bu Etik İlkelere Uyma Düzeyleri. Yayınlanmamış Y. L. Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik (2005). Resmi Gazete, 25785.
- Kayıkçı, K. & Uygur, Ö. (2010). İlköğretim Okullarının Denetimde Mesleki Etik. II. Uluslararası Katılımlı Eğitim Denetimi Kongresi. Bildiri Kitabı. P. 289-299. Kütahya: Nobel Yay. Dağ.
- Kuş, E. (2007). Nicel-Nitel Araştırma Teknikleri. 2. Baskı. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Mason J. (2002). Qualitative Researching. 2nd. Ed. London. Sage Publications Ltd.
- Millî Eğitim Temel Kanunu (1739 s.k). Resmi Gazete, 14574: 24 Haziran 1973.
- Millî Eğitim Temel Kanunu (1973) Kanun Numarası: 1739. Resmi Gazete, 14574.
- MEB (1993). Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Tüzüğü (1993) Kanun Numarası: 3797. Resmi Gazete, 21501.
- MEB (2011). Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği. Resmi Gazete, 27974.
- MEB (2014). Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Denetim Başkanlığı ile Maarif Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği. Resmi Gazete, 29009.
- Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (2011) Karar Sayısı: KHK/652, Sayı : 28054
- Ömür, Ş. (2005). İlköğretim Denetmenlerinin Denetim Sürecinde Karşılaştıkları Etik Sorunları Algılama Düzeyleri. (Yayınlanmamış Y. L. Tezi). Elazığ: Fırat Üniversitesi. S. B. E.
- Patton, M., Q. (1990). Qualitative Evaluation and Research. 2nd.Ed. California, USA: Sage Pub. Inc.
- Pehlivan, İ. (1997). Eğitim Yöneticilerinin Etik Davranışları Üzerine Bir Araştırma. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Rubin, H. & Rubin, I. (1995). Qualitative Interviewing: The Art of Hearing Data. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Sabancı, A. Yücel, E. Tetik, Ş. (2011) "Inspectors' and teachers' perceptions about the probable unethical behaviours of inspectors in relation to their guidance and supervision duties" Paper presented at Education and Practice of School Leaders: Ethical Dimension. 20.th Annual Conference of ENIRDELM. September 22-24 2011. University of Iceland.
- Sergiovanni, T. J. & Starratt R. J. (2002). Supervision A Redefinition. 7th. Edition. United States: McGraw-Hill, Inc.
- Smith, M., H. (2005). The legal, professional, and Ethical Dimensions of Higher Education. Lippincott Williams & Wilkins. A wolters Kluwer Company. Philadelphia.
- Sullivan, S & Glanz, J. (2000). Supervision That Improves Teaching: Strategies and Techniques. California. Corwin Press, Inc.
- Svara, J. H. (2007), The Ethics Primer for Public Administrators in Government and Nonprofit Organization. Arizona: Jones and Bartlett Publishers.
- T.C. Anayasası (1982) Kanun No: 2709
- Toprakçı, Erdal, İlknur Çakırer, Asuman Bilbay, Esen Bağcıvan, İlkay Bayraktutan (2010) Kuram ve Uygulamada Eğitim Denetmenleri Meslek Etiği Volume 5, Number 1 January 2010 ss.14-23 <http://www.inased.org/epasad/index.html>
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2006). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. 6. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Inspectors' Unethical Behaviours

Doç.Dr.Ali Sabancı
Akdeniz University-Turkey
alisabanci@akdeniz.edu.tr

Teacher. Esra Yücel (M.A.)
Ministry of National Education-Turkey
esrayucel02@gmail.com

Extended Abstract

Purpose: The main purpose of the study is to analyze inspectors' unethical behaviours in relation to supervising class teachers and subject teachers using both qualitative and quantitative methods. The research identifies a case sensitive list of unethical behaviours of inspectors in relation to all processes of their mutual relationship with teachers. For this reason the specific questions addressed in the study were: What perceptions about the unethical behaviours of inspectors in relation to their guidance and supervision duties are held by: 1) Inspectors themselves, 2) the teachers supervised?

Results: In this study, In the qualitative stage inspectors' identified 50 themes (the frequency of each of which was at least three) about unethical behaviours in their relations with teachers. On the other hand, teachers' views identified 68 themes about inspectors' unethical behaviours in relation to their guidance and inspecting duties.

Concerning overlapping main themes expressed by teachers and inspectors, the following results can be asserted: 1) The most frequently mentioned themes clustered around the concept of "meeting". 2) Evaluating student success" was the second most mentioned group of themes. 3) In relation to student success both the inspectors and the teachers placed special stress on behaviours related to "children who are in need of special education" 4) The methods and techniques used" is one of the main unethical themes expressed. 5) The other significant themes were about "acquiring information", "evaluating teacher success", "using equipments and tools in classroom", "mutual relationships", "suppressing problems", "developing suggestions", "professional publications and developments", "inspection focused on weaknesses", "kindness and do's and don'ts", "sharing their views and suggestions", "the language used through the inspection process" and "discrimination".

The results of the analysis of the quantitative stage show that the items determined in the qualitative stage of the study were reported to be generalizable ranging from "moderate" to "high" level

Discussion: In studies related to ethics, the perceptions and views of participants can be asserted to be affected by the conditions of the political, social or economical environment from which they belong to. Similarly, the fact that the perceptions of the inspectors and teachers are likely to be affected due to their positions, experiences

and emotions may lead us to analyze the differences between the two sided as well as their common perceptions in the issue. The Turkish educational system is based on democratic control as is the Turkish political system. The unethical themes identified throughout this study may reflect these perceptions and/or expectations related to democratic maturity. In another political, social and economical structure, similar themes or results would reflect unique conditions.

Conclusion: The findings obtained in this the study present a comprehensive framework for inspectors' unethical behaviours. The data gathered in this study may help the researchers in this area to think about the issue with concrete culture and case sensitive findings. One of the most significant conclusions of the study is the finding which helps us to consider the differences as well as similarities in their views. These data and findings offer a new source for the literature on ethics in educational administration, supervision and leadership and may contribute to future national and international studies of ethical issues in education. The unethical behaviours identified through this study may also provide a basis for further qualitative and quantitative studies. National and international in-service training opportunities are needed in order to raise consciousness of inspectors' unethical values and perceptions.

Key Words: Ethic, ethics in education, ethics in supervision, school ethics

